

Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto EU:n kehityspolitiikan julkilausumaan

Viite: lausuntopyyntö 18.7.2005

2.9.2005 / SV

Kehityspoliittinen toimikunta toivoo oheisen lausunnon tulevan nähdyksi ensimmäisenä kommenttinaan julkilausumaprosessissa. Toimikunta on valmistautunut osallistumaan syksyllä 2005 julkilausuman kommentointiin, muun muassa toimikunnan syyskuun EU:n kehityspolitiikkaa käsittelevän täysistunnon keskustelujen myötä.

Toimikunnan mielestä on erittäin perusteltua ja tarpeellista, että Euroopan unioni uudistaa kehityspolitiikan linjaustaan. Euroopan kehityspolitiikan strategia sekä vuonna 2002 hyväksytty Euroopan turvallisuusstrategia voivat yhdessä määritellä tasapuolisesti unionin roolia globaalin vastuun kantajana. Unionin ulkosuhteiden kehittämisen tiivis vauhti, kehityskysymysten nousu osaksi "reaalipolitiikkaa" sekä 10 uuden jäsenmaan mukaantulo ovat aiheuttaneet sen, että linjausta tarvitaan. Kehityksen näkeminen tärkeänä osana koko unionin ulkosuhteita, sekä sitoutuminen kehitystavoitteiden johdonmukaiseen edistämiseen kaikilla politiikan aloilla on merkittävää todeta neuvoston, komission ja parlamentin yhteisen julkilausuman tasolla.

Julkilausuma on hyvä nähdä myös osana perustuslakisopimuksen ja uusien rahoituskehysten laatimisen kokonaisuutta. Koska nykyisen rahoituskehysesityksen mukaan komissio saisi huomattavasti nykyistä vapaammat kädet toimeenpanna eri rahoitusinstrumenttien toimeenpanossa, on tärkeää, että julkilausuma antaa selkeät komission toiminnalle selkeät ja sitovat suuntalinjat sekä strategiset tavoitteet .

Tavoite koko unionin yhteisestä linjauksesta on hyvä. Sekä jäsenmaita että yhteisöä sitova julkilausuma on tarpeen, jotta kaikkien unionin toimijoiden kehityspolitiikat perustuvat samoihin arvoihin, tähtäävät samoihin tavoitteisiin ja jotta voidaan yhdessä määritellä miten nämä tavoitteet saavutetaan. Strategian avulla on myös mahdollista viedä työnjako- eli ns. komplementariteetti-keskustelua konkreettisesti eteenpäin täsmentämällä jäsenvaltioiden ja komission välistä asetelmaa nykyisestä.

Luonnos painottaa useilta osin Suomen kehityspolitiikan mukaisia prioriteetteja, kuten johdonmukaisuutta, köyhyyden vähentämistä, YK:n vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamista, avun tuloksellisuutta, kehitysmaiden omistajuutta omaan kehitykseensä jne. Mainitsematta jää kuitenkin useita tärkeitä kehitysjattelun periaatteita, kuten oikeusperustainen lähestymistapa kehitykseen, inhimillinen turvallisuus, tarve poliittiselle liikkumavaralle sekä vähiten kehittyneiden maiden fokus. Myös läpileikkaavien teemojen, kuten gender, ympäristö ja ihmisoikeudet, asema ja käytäntöön panto jää suomalaisittain ohueksi, vaikka tarve näiden kysymysten käytännön valtavirtaistamisen uudelleenarvioimiselle tunnustetaan.

Julkilausumassa on kuitenkin huomattavasti parannettavaa. Suomella voi olla paljon annettavaa julkilausuman parantamiseksi erityisesti johdonmukaisen kehityspolitiikan osalta.

Kehityspolitiikan määritelmässä tulisi Suomen kehityspoliittisen ohjelman tapaan määritellä kehityspolitiikan kattavuus suhteessa eri politiikan aloihin, vrt.: "*Kehityspolitiikalla tarkoitetaan johdonmukaista toimintaa kaikilla niillä kansainvälisen yhteistyön ja kansallisen politiikan lohkoilla,*

Kehityspoliittinen toimikunta Development Policy Committee

joilla vaikutetaan kehitysmaiden asemaan."¹ Nykyisellään määrittely tehdään vain maantieteellisesti ja eri politiikkasektorit mainitaan viitteessä (s. 13), minkä antaa virheellisen kuvan kysymyksen painoarvosta. Se myöskin kattaa huomattavasti laajemman politiikkalistan kuin mitä sivuilla 8-9 käsitellään. Esimerkiksi tutkimus- ja innovaatiopolitiikka jää varsinaisessa julkilausumassa vähälle huomiolle.

Epäjohdonmukaisuuden poistaminen tulisi myös asettaa selkeäksi tavoitteeksi. Kehityksen näkeminen tärkeänä osana koko unionin ulkosuhteita, sekä sitoutuminen kehitystavoitteiden johdonmukaiseen edistämiseen kaikilla politiikan aloilla, on tärkeää saada kirjatuksi julkilausumaan vahvemmin ja selkeämmin. Kehityksen merkitys turvallisuuteen, maahanmuuttoon, kauppaan, ympäristöön ja globalisaation sosiaaliseen ulottuvuuteen on kirjattu hyvin, mutta verrattuna esimerkiksi Suomen kehityspoliittiseen ohjelmaan, hyvin ohuesti. Julkilausuma voisi sisältää huomattavasti selkeämpää ja tavoitteellisempaa analyysiä nykytilanteesta Suomen kehityspoliittisen ohjelman tapaan, vrt.: *"Tarkoituksena on kartoittaa ja täsmentää kullakin toimialalla tarvittavia politiikan muutoksia tavoitteena Suomen ja kehitysmaiden yhteisten etujen löytäminen ... sekä mahdollisten ristiriitojen tunnistaminen."*²

Komission johdonmukaista kehityspoliittikkaa koskevassa tiedonannossa (COM (2005) 134 final) ja neuvoston päätelmissä keväältä 2005 johdonmukaisuudesta puhutaan selkeämmin ja tavoitteellisemmin kuin julkilausumassa. Koska julkilausuma korostaa toiminnallisuutta, käyttäen termejä "strategy" sekä "guidelines for implementation", olisi tärkeää, että neuvoston, parlamentin ja komission yhteinen julkilausuma ottaisi selkeästi kantaa siihen, kuinka johdonmukaista kehityspoliittikkaa käytännössä aikaan saadaan. **Linjausta siitä, miten kehitysnäkökulma eri politiikkasektoreilla otettaisiin paremmin huomioon, tulisi vahvistaa nykyisestä.** Kehitysvaikutusten analyysit sekä säännöllinen raportointi johdonmukaisuuden edistämisestä ovat konkreettisia esityksiä, joita Suomi voisi korostaa. Olisiko syytä esittää myös, että osa II kattaisi - komission keväisen tiedonannon tavoin - sen mitä komissio tulee tekemään kehityspoliittikan toimeenpanossa, kehitysyhteistyön sijaan?

Köyhyyden vähentämisen tavoite tulisi ilmaista vahvemiksi molemmissa osissa. Suomen tulisi esittää selkeää prosenttitavoitetta vähiten kehittyneille maille annettavan tuen osuudelle. **EY:n avustaliian pieni osa suuntautuu vähiten kehittyneille maille,** mikä on taas selkeästi Suomen kehityspoliittikan painopiste. Vuonna 2004 LDC-maiden osuus jopa laski edellisvuodesta 33,4 prosenttiin. Osassa II korostetaan ns. vaikeita kumppanimaita, hauraita valtioita sekä konflikteista nousevia maita, mikä on myönteistä. Myös keskituloisten maiden tärkeyttä korostetaan. **Jotta myös keskituloisissa maissa tavoite köyhyyden vähentämisestä olisi yhteistyön päätavoite, tämä tulee selkeästi kirjata julkilausumaan ja komission vahvat teemat tulisi arvioida ja perustella nimenomaan köyhyyden vähentämisen päätavoitteen kannalta.** Esimerkiksi hallinto- tai infrastruktuuriteemojen perusteluissa köyhyysnäkökulma puuttuu täysin. Kauppaosiossa tulisi korostaa "pro-poor growth" -näkökulmaa, jne. On myös huomattava, että kehitysmaiden elinkeinoelämän ja toimintaympäristön vahvistaminen on käsitelty kauppaa ja alueellista integraatiota käsittelevässä osiossa, kun sen vuorovaikutussuhteet koskevat muitakin politiikka-alueita. On kuitenkin myönteistä, että komission kehitysyhteistyön vahvoja temaattisia alueita määritellään (osa II), samalla joustavuutta korostaen. Komission vahvojen teemojen suhde osassa I listattujen "Action themes for the EU" -listaan jää kuitenkin hieman epäselväksi. Osan I lista voisi toimia paremmin, jos sulkeissa olevat määritelmät

¹ Valtioneuvoston periaatepäätös 5.2.2005, Kehityspoliittinen ohjelma, s.4

² Valtioneuvoston periaatepäätös 5.2.2005, Kehityspoliittinen ohjelma, s.11

Kehityspoliittinen toimikunta Development Policy Committee

jätettäisiin pois. Esimerkiksi ihmisoikeuksia koskevassa sulkeessa ei ole kattavasti kaikkia ihmisoikeuksia, jolloin voi jäädä kuva, että unioni valikoi tiettyjä ihmisoikeuksia, mikä ei olisi hyväksyttävää.

Komissio ottaa vahvan kannan budjettituen ja kehitysmaiden omistajuuden vahvistamisen puolesta. Osa II sitoutuu budjettituen kasvattamiseen sekä pidemmän tähtäimen sitoutumiseen hyvin velvollisuutensa täyttäneiden maiden tukemisessa. **Suomen kannalta tämä on paitsi mielenkiintoinen kehitysaskel ohjelmayhteistyön aseman vahvistamisessa, myös tärkeä haaste olla kehittämässä budjettitukiyhteistyötä läpinäkyväksi, vastuulliseksi ja poliittista liikkumavaraa sallivaksi instrumentiksi.**

Ohjelmayhteistyön kasvavan merkityksen myötä harmonisaation käytännön toimeenpanon merkitys vahvistuu rinnakkain. **On tärkeää, että komissio siirtyy toimeenpanemaan harmonisaation periaatteita myös käytännössä.**